

De ijskoude noordpool

Een lange wintermaand, een vorstperiode, doen ons soms misnoegd rondlopen en hunkeren naar de zomer. Wij nemen je daarom eens mee naar het noordpoolgebied of Arctica (=het Griekse woord ark-tos = Grote Beer). Arctica bestaat voor het grootste gedeelte uit een bijna altijd bevroren zee: de Noordelijke IJszee. Midden in die zee ligt de noordpool. Als zuidelijke grens van dit gebied neemt men de isotherm van 10°C tijdens de maand juli. Deze isotherm (=lijn die plaatsen van gelijke temperatuur met elkaar verbindt) komt overeen met de noordgrens van de wouden, maar niet met de poolcirkel. In Canada strekt Arctica zich ver buiten de poolcirkel uit, terwijl je in Scandinavië nog tot in Lapland moet reizen, vooraleer je de arctische grens bereikt. Arctica omvat dus niet alleen de Noordelijke IJszee, maar ook een groot gedeelte van Eurazië, Amerika en geheel Groenland. In deze gebie-

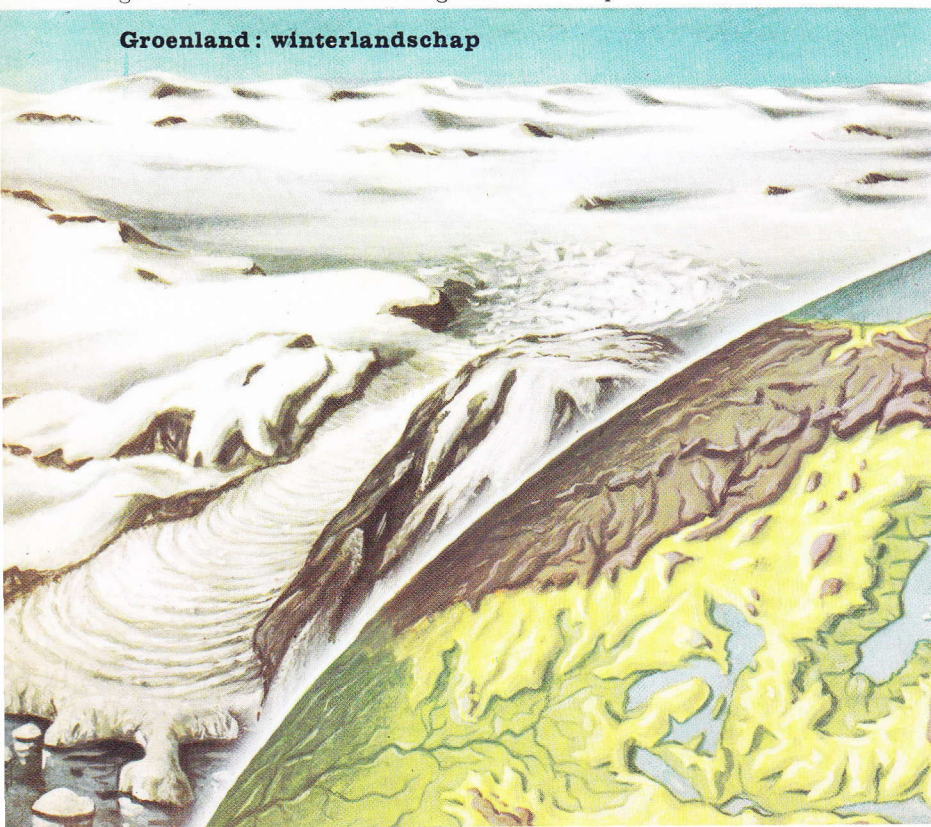
den nu heerst een brutaal, moordend klimaat tijdens de maandenlange poolnacht. Op het eiland Wrangel vriest het dag en nacht van einde september tot half juni! Te Werchojansk in Siberië tekende men in 1892 een temperatuur van $-67,9^{\circ}\text{C}$ aan! Juni is de warmste maand: dan stijgt het kwik wel tot 5°C , maar midden augustus vriest het alweer... Kleren bevriezen er onmiddellijk, transpireren is levensgevaarlijk: je wordt zo een levende klomp ijs! Als een Eskimo spuwt, hoor je een klikkend geluid op de harde grond: je begrijpt wat er gebeurt!..

Toch hebben de Eskimo's ook hun "zomer": gedurende drie à vier maanden, van juni tot september, is het in de arctische streken ongeveer zo "warm" als bij ons in... januari. En zeggen dat er in deze periode gemiddeld nog 80 vorstdagen worden genoteerd. Nu begrijp je meteen het verschil tussen het "polaire" en het "continen-

tales" klimaat: in de poolgebieden wordt de zeer strenge winter niet door een echte, zachte zomer vergoed; de natuur krijgt er als het ware de kans niet om „op adem" te komen... Daarbij komt nog het merkwaardige verschijnsel, dat in de poolstreken de zon tijdens de zomerperiode zonder onderbreking schijnt en toch niet bij machte is de aarde behoorlijk te verwarmen. Je vraagt je natuurlijk af, waaraan dat te wijten is. Als gevolg van de schuine stand van de aardas kan de zon aan de polen niet hoger dan $23,5^{\circ}$ stijgen; bijgevolg verliest ze er veel van haar kracht. Je

poollicht

Groenland: winterlandschap

middernachtszon

moet ook rekening houden met de ontzaglijke ijsmassa's, die de lucht zeer sterk afkoelen en werken als de vriezer in een koelkast. Dat de zon aan de noordpool de 21e maart opkomt en pas de 23e september ondergaat, is ook te wijten aan de helling van de aardas op het vlak van de ecliptica. De zon blijft dan bij haar laagste stand (ook onderste culminatie genoemd), dit is te middernacht, boven de horizon. Naarmate men zich van de pool verwijderd, neemt het verschijnsel ook af: op de 80e breedtegraad duurt de "dag" nog 134 dagen, op de 70e nog 64 enz. De midder-

nachtszon geeft een vreemd licht en hult de zee en de rotsen in exotische tinten. Zo biedt het eenzame Hoge Noorden een feeërie van bleekrode en paarse schijnsels, die iedere welving van het terrein, iedere rimpel in de sneeuw accentueren. Wellicht denk je dat de tover van deze nachtzon de angste verschrikking van de maandenlange poolnacht niet kan doen vergeten. De poolnacht is nooit volkomen duister. Over het land beeft een zwakke maan, die een regen van diamanten over sneeuw en ijs tovert en bij klare nachten schittert het poollicht: een brandende gloed die uiteenspettert en flinkt in vreemde blauwe en groene slierten... De geleerden zeggen ons, dat elektrisch geladen zonnedeeltjes nabij de polen tot bij de aardoppervlakte doorslaan en de gasmoleculen in de onderste luchtlagen aan het licht brengen.

Naast deze droomverschijnselen wordt Arctica voortdurend geteisterd door razende stormen. Je kent ze zo wat: cyclonale storingen van polaire oorsprong!

Arctica is het domein van sneeuw en ijs. De winter duurt er ongeveer 9 maand: dan vriest het normaal tot -40°C . Tijdens de korte zomer stijgt het kwik even boven het vriespunt: dat is het echte "polaire klimaat", waar de zon geen kans krijgt om de natuur volledig te doen herleven. En al toveren de middernachtszon en het poollicht exotische schoonheid, toch wordt Arctica veelvuldig door de razende blizzards geteisterd.

Maar in het noordpoolgebied roepen deze storingen *blizzards* in het leven, die een snelheid van 150 km per uur bereiken en het kwik tot -50°C doen dalen. Steenharde ijs-sneeuw, fijn als stof, slingert verblindend over de vlakten; uren, dagen soms, zoekt ieder levend wezen beschutting, want de hevige winden sleuren alles mee wat ze op hun weg ontmoeten. Gelukkig maar, dat deze stormen onze zomerpret slechts in de vorm van regen en wind bederven...

Groenland: zomerlandschap

